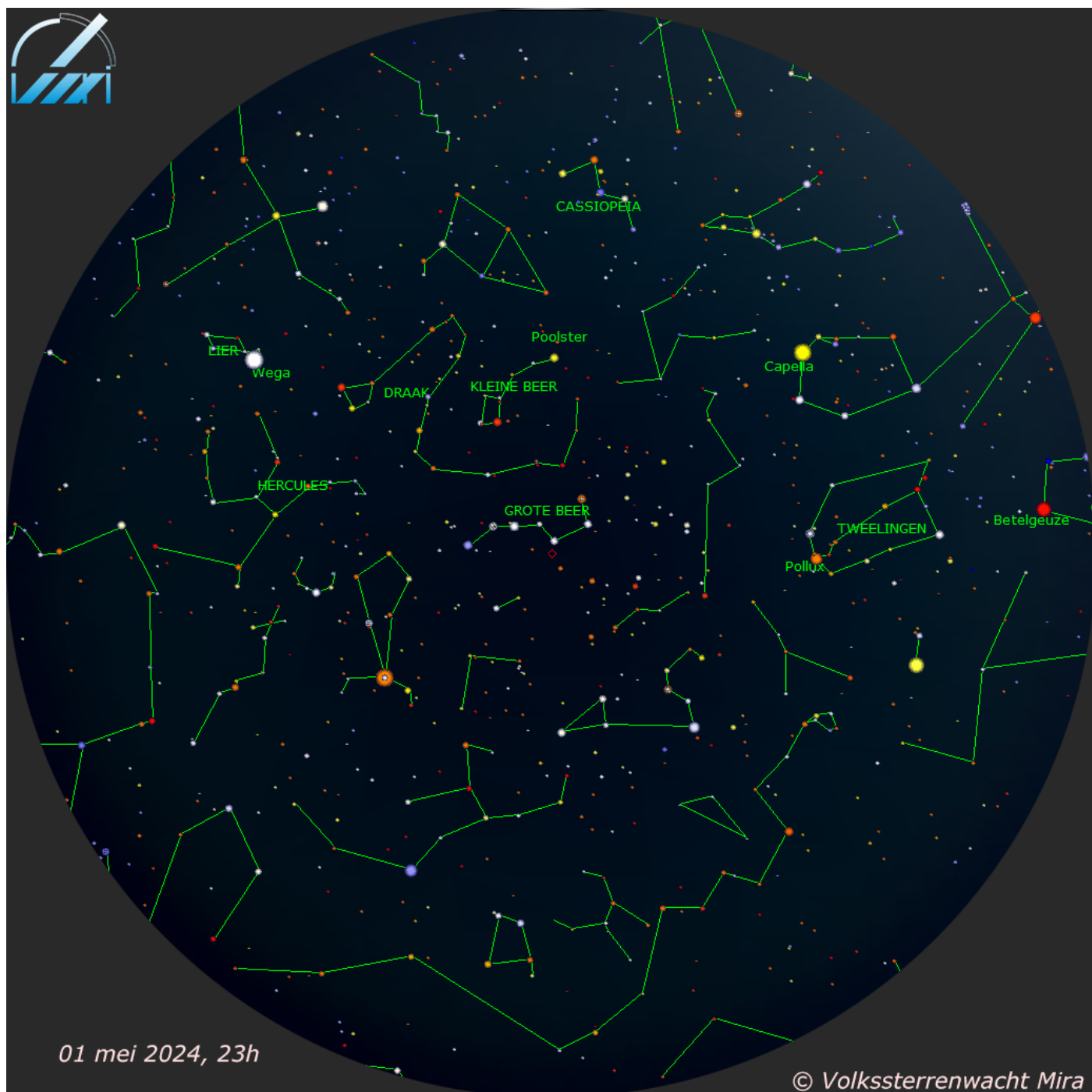


## De sterrenhemel in mei 2024



Alle tijdstippen in deze kalender worden uitgedrukt in **Universele Tijd (UT)** – tenzij anders vermeld. Voeg daar twee uur aan toe voor onze Wintertijd (sinds 31 maart), één uur om aan onze Wintertijd te komen (vanaf 27 oktober)...

### **Maanfasen:**

Laatste Kwartier:	1 mei, 11h27m UT
Nieuwe Maan:	8 mei, 3h22m UT
Eerste Kwartier:	15 mei, 11h48m UT
Volle Maan:	23 mei, 13h53m UT
Laatste Kwartier:	30 mei, 17h13m UT

## Zon (lokale tijd):

Datum	Zons-opkomst	Zons-ondergang	Begin astronomische schemering	Einde astronomische schemering	Begin burgerlijke schemering	Einde burgerlijke schemering
1/05/2024	6:15	21:04	3:44	23:35	5:32	21:47
8/05/2024	6:03	21:15	3:19	23:59	5:18	22:00
15/05/2024	5:52	21:25	2:52	-----	5:06	22:12
22/05/2024	5:43	21:35	2:16	-----	4:55	22:24
29/05/2024	5:36	21:44	-----	-----	4:46	22:34

**Burgerlijke schemering:** begint/eindigt wanneer de Zon 6° onder de horizon staat

**Astronomische schemering:** begint/eindigt wanneer de Zon 18° onder de horizon staat

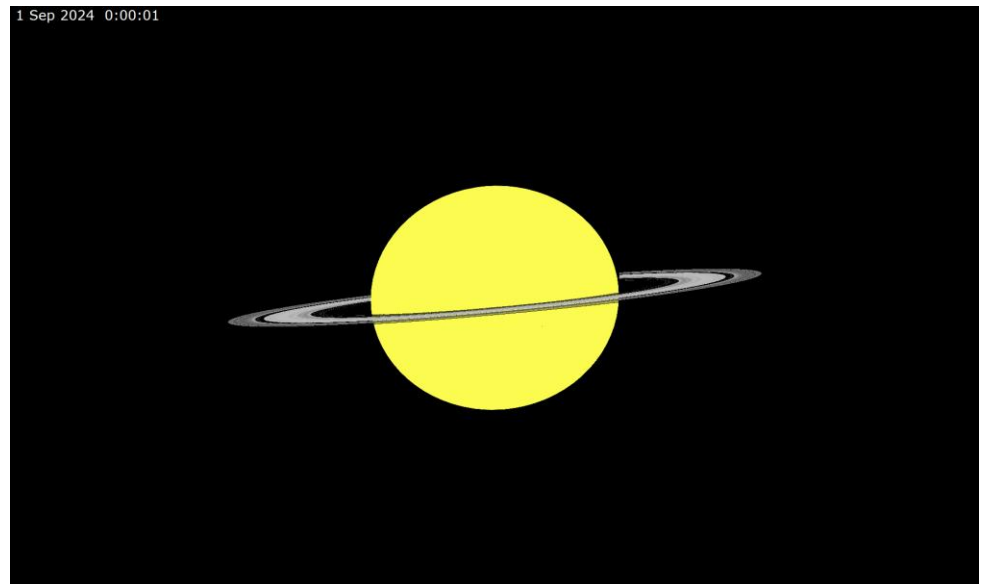
Zoals je merkt begint (op onze noorderbreedte althans) midden mei de periode van de “**grijze nachten**”: de Zon gaat dan naar astronomische normen nooit diep genoeg onder de horizon (minder dan 18° dus) – en het wordt dus nooit helemaal donker. Deze periode duurt tot eind juli. Wie in die periode verder naar het zuiden trekt (vanaf pakweg de Noorderbreedte van Dijon) zal merken dat daar de nachten weliswaar kort worden – maar de echte “grijze nachten” zijn daar onbekend.

## Planeten:

In mei gaan we geen planeten meer te zien krijgen aan de avondhemel (Jupiter gaat nu al in volle avondschemering onder) – maar aan de ochtendhemel duiken stilaan Saturnus en –in mindere mate- ook Mars op.

De ringenplaneet **Saturnus** komt op 1 mei nog maar anderhalf uur voor de Zon op (4h47m versus 6h15m), maar eind mei is dat verschil al toegenomen tot meer dan 2h30m (2h53m voor Saturnus versus 5h34m voor de Zon). Helaas staan de ringen nu wel héél weinig gekanteld, waardoor ze een pak minder spectaculair ogen als de voorbije jaren. Maar het kan nog erger: volgend jaar -2025 dus- gaan we ze zelfs eventjes helemaal van opzij bekijken, en dan zien we met moeite nog een flinterdun lijntje!.

Anderzijds klimt ze wel steeds hoger aan onze Belgische horizon: de voorbije jaren vertoefde ze in Schorpioen/Boogschutter en Steenbok – en dat zijn nu net sterrenbeelden van de ecliptica die het laagst staan. Maar nu “klimt” ze al doorheen de Waterman richting Vissen, dus door de telescoop zal de planeet zelf stilaan stabielere beelden opleveren!



Ook de Rode planeet **Mars** duikt langzaam op aan de ochtendhemel, maar deze verwijderd zich merkkelijk trager van de Zon: begin mei komt Mars nog maar een uurtje voor de Zon op, eind mei is dat nog steeds maar 1h45m. Het zal dus nog een heuse uitdaging zijn om de planeet op te zoeken: een vrij uitzicht op het oosten is wel een vereiste!

Maar we hebben dan ook alle tijd: Mars zal pas begin 2025 terug op zijn best zijn!

### Samenstanden met de Maan:

Elke maan(d) loopt de Maan haar traject langs de ecliptica, en komt daarbij steevast in de buurt van enkele heldere sterren of planeten. Ideaal voor beginnende waarnemers: de Maan fungeert dan als een stralende “wegwijzer” die u telkens weer een nieuwe ster of sterrenbeeld leert kennen...

Datum	Object	Avond?	Ochtend?
5/05/2024	Saturnus		O
6/05/2024	Mars		O
12/05/2024	Pollux (Beta Gemini)	A	
13/05/2024	M44 (Praeseppe / de Bijenkorf)	A	
15/05/2024	Regulus (Alfa Leonis)	A	
19+20/05/2024	Spica (Alfa Virginis)	A	+O
24/05/2024	Antares (Alfa Scorpii)		O
31/05/2024	Saturnus		O

### Deepsky in mei:

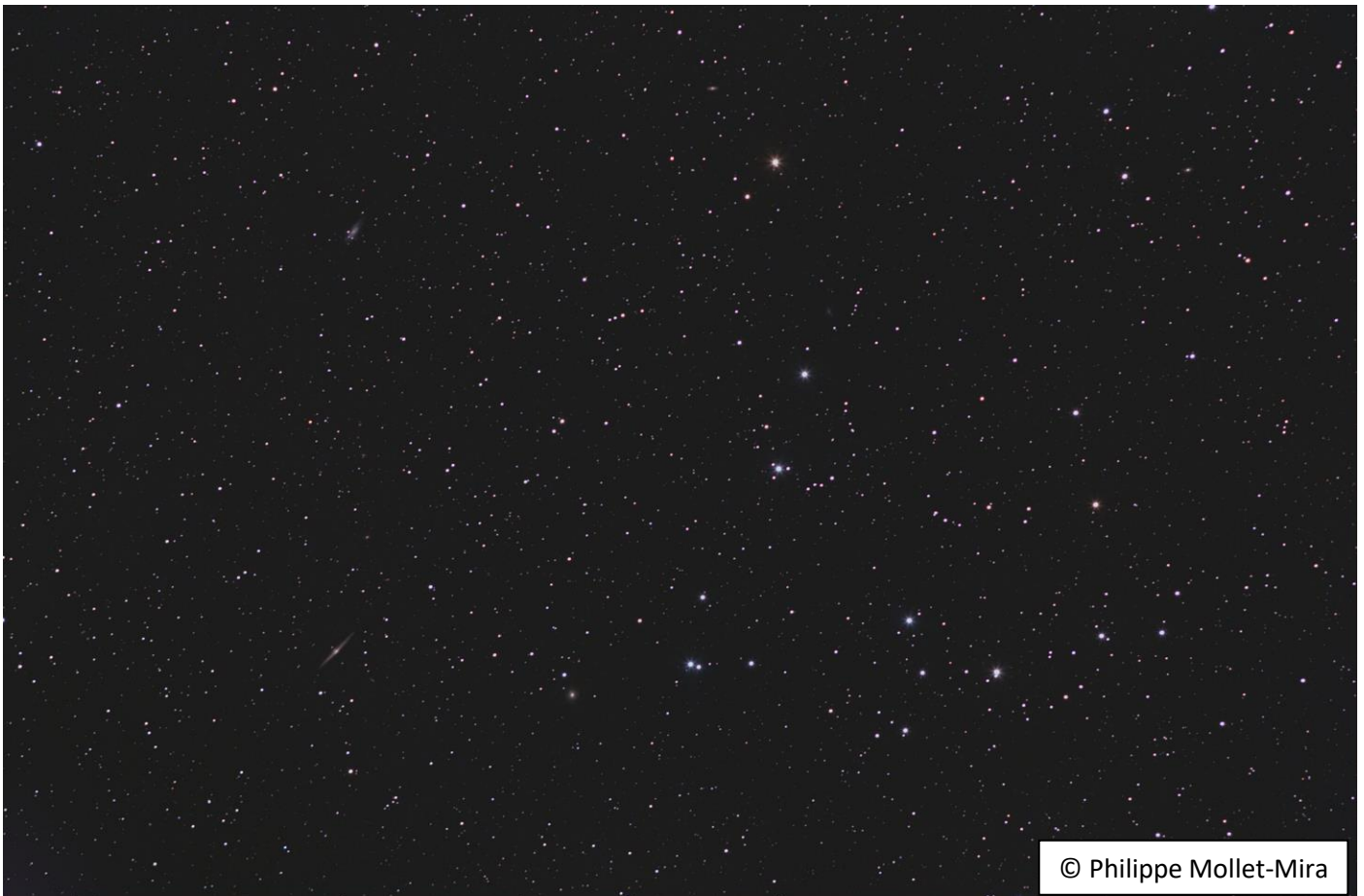
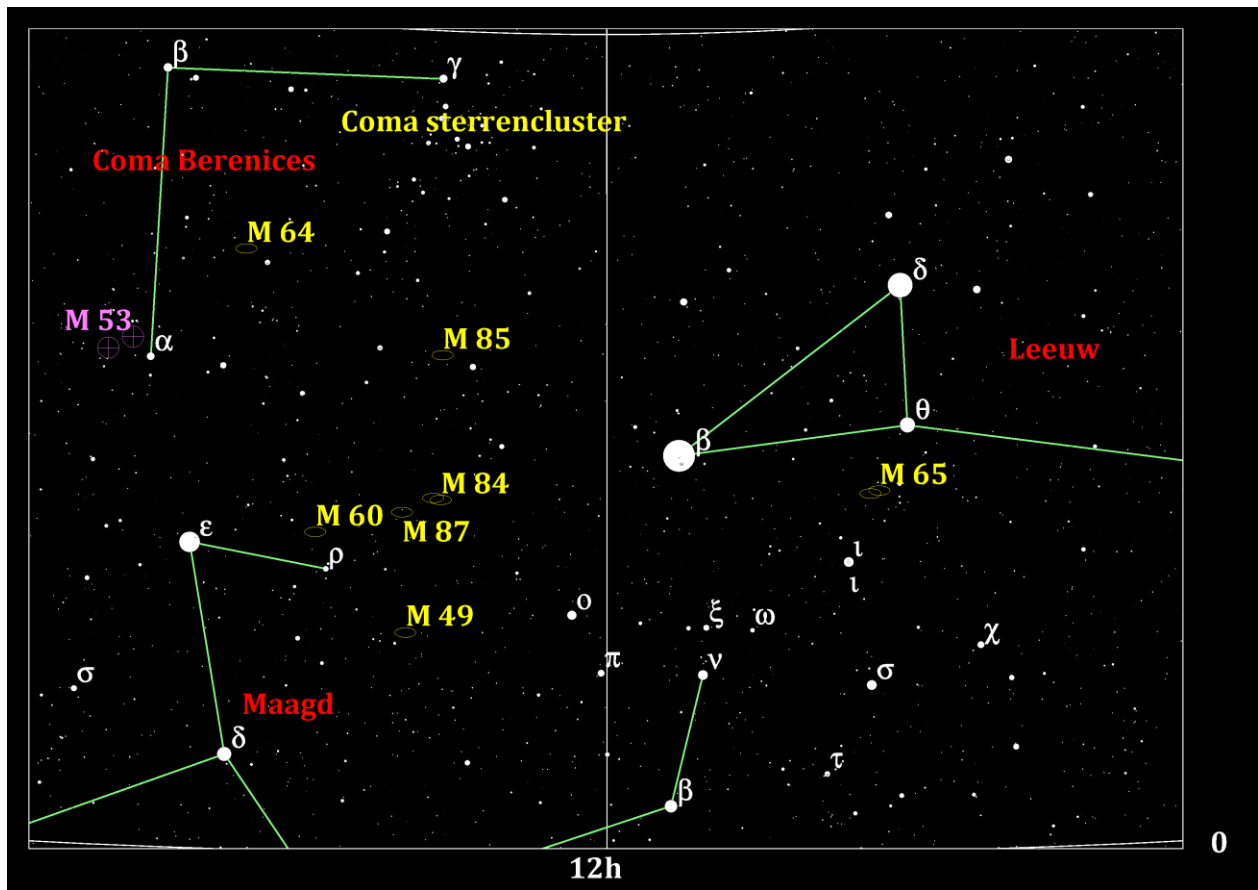
In de winter ging onze aandacht sterk uit naar de vele open sterrenhopen die er dan aan de hemel te zien zijn, terwijl we in de lente vooral aandacht hebben (tenminste: wie over een telescoop beschikt) voor de vele melkwegstelsel in de Maagd, de Leeuw en omgeving. Maar in deze aflevering wil ik het toch nog even hebben over een véél te vaak over het hoofd geziene open sterrenhoop... omdat ie doodgewoon té groot is!

De **Coma-sterrencluster** (ook “Melotte 111”) staat in het redelijk obscure sterrenbeeldje Coma Berenices (“Hoofdhaar van Berenice”) – halverwege de heldere sterrenbeelden Leeuw en Ossenhoeder.

Op een enigszins donkere locatie valt direct een gigantische sterrenhoop op, vlak onder de meest rechtse van de drie sterren waaruit dit sterrenbeeldje is opgebouwd. Dat is Melotte 111, de befaamde Coma sterrencluster. Verwar deze echter niet met die andere ‘Coma-cluster’: in en om het sterrenbeeld bevindt zich immers ook een grote verzameling melkwegstelsels. Deze is kleiner dan die in de Maagd, maar nog steeds behoorlijk druk bevolkt (maar is sowieso voer voor grote telescopen).

Met het blote oog kun je in Melotte 111 al makkelijk een vijftal of meer afzonderlijke sterren zien, maar zo is vooral het geheel goed te zien. Het mooiste beeld krijg je echter met een gewone verrekijker of een kleine zogenaamde Richfield-telescoop (niet meer vergrotend dan 7 x): daarmee kun je een 30-tal sterren tellen. Veel meer zijn er trouwens niet, en met een grote telescoop valt er al helemaal niets te beleven: de cluster is hiervoor gewoon veel te groot (4,5 graden, maar liefst driemaal zo groot als de Plejaden!).

De cluster staat dan ook relatief dichtbij: nauwelijks 280 lichtjaar (tegenover bijna 450 voor de Plejaden).



© Philippe Mollet-Mira

De Coma-sterrenhoop is zo groot dat men hem eigenlijk met een teelens moet fotograferen (hier een 200mm) en niet met een telescoop! In dit hemelgebied staan ook tal van (zwakke) melkwegstelseltjes (zie o.a. links in beeld), maar om die waar te nemen is al een forse telescoop nodig. Foto: Philippe Mollet, Mira